

Daniel Svahn
Verksamhetsutvecklare
daniel.svahn@trelleborg.se

Socialnämnden

Initiativärende från SD om slopad karenssdag

Sammanfattning

I ett initiativärende om slopad karenssdag föreslog Sverigedemokraterna (SD) att socialförvaltningen skulle ta fram en modell som innebär att lönebortfall till följd av karenssdagar vid sjukdom kompenseras för anställda inom vård och omsorg. Socialnämnden beslutade den 24 mars 2022 (SN 2022/146) att ge förvaltningen i uppdrag att undersöka frågan.

Det är socialförvaltningens bedömning att frågan om avskaffat karenssavdrag ska hänskjutas till den nationella politiska nivån samt att socialnämnden bör avvakta med att ta ställning i frågan till denna är vidare utredd och avgjord i kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag KS 2022-06-01, §149

Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-05-02

Protokollsutdrag SN 2022-03-24, §53

Arbetsdomstolens remissyttrande om promemorian Vissa undantag från bestämmelser om karenssavdrag (2021-02-01)

SKR:s remissyttrande om promemorian Vissa undantag från bestämmelser om karenssavdrag (2021-01-29)

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att socialnämnden beslutar att inte ta ställning i frågan då den kommer att utredas och avgöras av kommunstyrelsen vars beslut sedan blir bindande för nämnden.

Beslutet skickas till

Socialförvaltningens förvaltningschef och avdelningschefer.

Ärendet

I ett initiativärende om slopad karensdag föreslog Sverigedemokraterna (SD) att socialförvaltningen skulle ta fram en modell som innebär att lönebortfall till följd av karensdagar vid sjukdom kompenseras för anställda inom vård och omsorg.

Socialnämnden beslutade den 24 mars 2022 (SN 2022/146) att

- Ge förvaltningschefen i uppdrag att ta fram en kostnads kalkyl på vad det kostar att genomföra ett sådant pilotprojekt
- Ge förvaltningen i uppdrag att implementera pilotprojekten i hälsoresan
- Pilotprojekten är på ett år och utvärderas samt att beslut fattas om det ska fortgå
- Titta på hur man kan stoppa att systemet missbrukas
- Återkomma till nämnden i augusti 2022 med ett förslag till genomförande

Med anledning av ovannämnda uppdrag, har ifrågavarande tjänsteskrivelse gjorts.

Ett motsvarande ärende om slopad karensdag har efter ett initiativärende från Socialdemokraterna (S) behandlats i kommunledningsförvaltningen där kommunstyrelsen den 1 juni 2022 beslutade att återremittera initiativärendet för ytterligare utredning (KS 2022/283). Följande sammanställning av förutsättningarna för ett införande av en slopad karensdag sammanfaller till stor del med den utredning kommunledningsförvaltningen gjort i sin tjänsteskrivelse i aktuellt ärende.

Förutsättningar för genomförande

Den svenska modellen

Den så kallade svenska modellen innebär att minimivån för de villkor som gäller på arbetsmarknaden regleras i lag. Därutöver kommer arbetsmarknadens parter överens om villkoren som ska gälla på arbetsmarknaden. Detta regleras i centrala och lokala kollektivavtal. I det sammanhanget är principen att de lokala kollektivavtalen kompletterar de centrala avtalen.

Arbetsmarknadens parter avtalar alltså i centrala kollektivavtal om bättre villkor för arbetstagarna än vad som gäller enligt lagstiftningen, och i lokala kollektivavtal kan villkoren ytterligare förbättras och konkretiseras

Sjuklönelagen

Den 1 januari 2019 infördes karensavdrag i stället för den tidigare karensdagen. Karensavdraget, och förutsättningarna för sjuklön i övrigt, regleras i lag (1991:1047) om sjuklön, sjuklönelagen. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Sobona, de kommunala företagens arbetsgivarorganisation, har efter införandet av karensavdraget kommit överens med de fackförbund som är verksamma inom kommuner och regioner, om ändringar i kollektivavtal som avser beräkningsgrunder för karensavdraget.

Möjlighet att avtala om bättre förutsättningar

Som framgår ovan ger den svenska modellen förutsättningar för arbetsmarknadens parter att avtala om bättre förutsättningar än de som gäller enligt lag, i det aktuella fallet sjuklönelagen. Det inkluderar möjlighet att avtala om avskaffat karensavdrag.

Enligt gällande principer ska detta i så fall företrädesvis ske genom centrala kollektivavtal. Den lokala tillämpningen kan därefter regleras i lokala avtal. En arbetsgivare kan inte ensidigt besluta om avskaffat karensavdrag.

Bakgrund nationell nivå

Regeringen har i sin promemoria *Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag* väckt frågan om möjligheten att göra undantag från karensavdrag för vissa grupper under begränsad tid. Avsikten med lagförslaget om ändringar i sjuklönelagen är att möjliggöra för att i kollektivavtal göra undantag från karensavdragsbestämmelserna för vissa yrkesgrupper under en begränsad tid genom att karensavdraget slopas. Sjuklön ska då utgå från dag 1 i sjuklöneperioden utan karensavdrag. Såväl Arbetsdomstolen som SKR har varit remissinstanser, och har avstyrkt regeringens promemoria i sin helhet.

Vidare har SKR i avtalsrörelser konsekvent motsatt sig krav från arbetstagarorganisationer om avskaffat karensavdrag. För att inte riskera skillnader och ojämlikhet, exempelvis mellan kollektivavtalsområden eller mellan arbetstagare hos samma arbetsgivare, anser SKR att frågan ligger inom lagstiftningens område och att den inte ska hanteras genom kollektivavtal. Avskaffande av karensavdrag genom kollektivtal skulle också leda till kostnadsökningar för arbetsgivaren, utan att dessa kompenseras från staten. När det gäller en eventuell förändring av lagstiftningen så kan det i sammanhanget nämnas att frågan är aktuell, på nationell nivå, inför valrörelsen och det kommande riksdagsvalet. Så sent som den 20 april 2022 lämnade fackförbundet Kommunal in en lista med 110 000 namnunderskrifter mot karensavdraget, till regeringen.

En särskild utredare ska i regeringens utredning *Översyn av karens och sjuklön (2022-03-24)* se över reglerna för karens och sjuklön. Syftet med översynen är att reglerna för karens och sjuklön ska få en utformning som bidrar till att inkomstbortfall under sjukdom bärs på ett mer solidariskt och fördelningspolitiskt träffsäkert sätt samt motverkar riskerna för sjuknärvaro. Uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2023.

Uppdrag enligt beslut i socialnämnden den 24 mars 2022 (SN 2022/146)

Kostnadskalkyl för pilotprojekt Socialförvaltningen

Tabell 1. Korttidsfrånvaro (< 14 dagar) särskilt boende och hemvård 2019 - 2022

Ansvar	Namn	2019	2020	2021	2022	Genomsnitt
		<14 dagar	<14 dagar	<14 dagar	<14 dagar	<14 dagar
2201	Myrans äldreboende	2,5%	4,2%	6,3%	6,2%	4,8%
2202	Alstadhemmet	3,1%	4,4%	4,6%	2,2%	3,6%
2203	Bäckahästens äldreboende	3,7%	7,2%	5,5%	5,0%	5,4%
2205	Silverängens äldreboende	3,7%	3,9%	4,1%	5,5%	4,3%
2206	Smygehem öst	4,5%	5,3%	4,9%	4,2%	4,7%
2209	Borgvallen 1	2,9%	4,7%	4,2%	5,9%	4,4%
2214	Smygehem väst	3,8%	4,8%	3,9%	4,1%	4,2%
2215	Borgvallen 2	2,5%	4,8%	3,7%	4,7%	3,9%
2216	Hälsarhusets äldreboende	0,0%	4,5%	4,6%	4,2%	3,3%
2218	Tullaboda	0,0%	0,0%	6,5%	5,3%	3,0%
2231	Anderslöv hmv	5,3%	7,0%	6,2%	7,1%	6,4%
2232	Väster hmv	3,7%	6,1%	4,6%	3,5%	4,5%
2233	Centrum Väster hmv	8,4%	11,5%	9,3%	7,0%	9,1%
2234	Centrum hmv	4,0%	5,2%	6,8%	5,8%	5,5%
2235	Smyge hmv	2,6%	5,1%	3,4%	5,3%	4,1%
2236	Centrum Norr hmv	4,4%	6,5%	6,3%	5,7%	5,7%
2237	Centrum Öster hmv	4,4%	6,4%	4,3%	4,7%	5,0%

Socialnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att implementera pilotprojektet på ett särskilt boende och ett hemvårdsvårdsområde där korttidssjukfrånvaron är hög. Då de senaste årens sjukfrånvaro varit starkt präglade av pandemin har statistik rörande åren 2019 – 2022 legat som grund i urvalsprocessen. Detta för att enskilda händelser inte ska snedvrider urvalet. Med bakgrund av detta anses Bäckahästens äldreboende och Centrum Väster hemvård vara lämpliga verksamheter att ingå i pilotprojektet.

Tabell 2. Karensavdrag kr, Socialnämnden 2019 - 2021

	2019		2020		2021	
	Dir lön	Inkl PO	Dir lön	Inkl PO	Dir lön	Inkl PO
Socialnämnd	-2 753 122	-3 858 500	-3 787 027	-5 307 518	-3 793 272	-5 316 270

Under pandemin har nivån på karensavdraget ökat med ca. 38% för socialnämndens verksamheter. 2021 uppgick avdraget till 5,3 mnkr (inklusive personalomkostnader). Att använda 2020 och 2021 som utgångspunkt för att få en bild av vad ett borttagande av karensavdraget skulle innebära kostnadsmässigt för Socialnämnden är därför lite missvisande och 2019 bedöms därför vara ett bättre alternativ.

Tabell 3. Prognosticerat Karensavdrag 2022 kr, verksamheter i pilotprojekt

Ansvar	Namn	Dir lön	Inkl PO
2203	Bäckahästens äldreboende	-112 396	-157 524
2233	Centrum Väster hmv	-167 351	-234 542
Totalt		-279 747	-392 066

För Bäckahästens äldreboende och Centrum Väster hmv prognosticeras karensavdraget uppgå till ca. 400 tkr 2022. Prognosen bygger på verksamheternas korttidsfrånvaro för innevarande år (tabell 1.). Då sjuklönen ska utgå i stället för karensavdrag kommer inte kostnadsökningen motsvara storleken på avdraget, detta då sjuklönen endast uppgår till 80% av lönen. Den direkta kostnadsökningen för Bäckahästens äldreboende och Centrum Väster hmv skulle då uppgå till 300 – 350 tkr under rådande förutsättningar 2022. Det bör dock noteras att det i denna prognos inte tas hänsyn till en eventuell ökning av korttidssjukskrivning till följd

av att karensavdraget tas bort eller de vikariekostnader en sådan eventuell ökning medför i verksamheterna.

Implementering i Hälsoresan

Vid uppföljning och utvärdering av pilotprojekten är förslaget att använda sig av de måltal som tagits fram i projektplanen för hälsoresan (Minskad sjukfrånvaro, Ökad Nöjd Medarbetarindex, Ökad Upplevd Medarbetarhälsa). Genom att jämföra statistiken för verksamheterna i pilotprojektet med de för särskilt boende och hemvård ges en bild av hur dessa utvecklats i förhållande till övriga verksamheter.

Förhindra missbruk av systemet

För att hantera eventuellt missbruk av borttagande av karensavdrag så finns redan idag verktyg att ta tillhanda i form av förstadagsintyg. Förstadagsintyg är ett intyg som arbetsgivaren kan begära av en medarbetare vid särskilda skäl, såsom vid upprepade korta sjukperioder.

Slutsats

Till följd av ett initiativärende från (SD) beslutade socialnämnden den 24 mars 2022 (SN 2022/146) att ett pilotprojekt om slopad karensdag där lönebortfall till följd av karensdagar vid sjukdom kompenseras för anställda inom vård och omsorg, ska implementeras.

Karensavdraget för socialförvaltningens samtliga verksamheter uppgick 2019 till ca 3,9 mnkr. Pandemins effekt på karensavdraget under 2020 och 2021 gör det svårt att använda dessa år som utgångspunkt. Utifrån de senaste årens korttidssjukskrivning bedöms Bäckahästens äldreboende och Centrum Väster hmv vara lämpliga kandidater till att ingå i ett pilotprojekt. Den direkt kostnaden för att slopa karensavdraget för dessa verksamheter prognosticeras uppgå till 300 – 350 tkr beräknat på helår. Kostnader för en eventuell ökad korttidssjukskrivning till följd av att karensavdraget plockas bort har ej beaktats, ej heller kostnader för vikarier till följd av en sådan ökning.

I ett initiativärende från Socialdemokraterna (S) tidigare i vår föreslogs kommunledningsförvaltningen ges i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på hur kommunen kan avskaffa karensavdraget för samtliga anställda. Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-06, § 101, att uppdra till kommundirektören att bereda ärendet och återkomma till kommande sammanträde i kommunstyrelsen. I kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse görs bedömningen att frågan om avskaffat karensavdrag ska hänskjutas till den nationella politiska nivån. Vid kommunstyrelsens sammanträde 2022-06-01, § 149, beslutades det att återremittera initiativärendet för vidare utredning.

Socialförvaltningen ställer sig bakom kommunledningsförvaltningens bedömning ovan och att ett avskaffande av karensavdraget inte ensidigt kan beslutas av en arbetsgivare utan att detta i så fall företrädesvis ska ske genom centrala kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Socialförvaltningen noterar vidare att kommunstyrelsen i sitt beslut 2022-06-01, § 149 ansett att frågan bör utredas ytterligare.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås socialnämnden besluta att avvakta att ta ställning i frågan och invänta att frågan avgörs av kommunstyrelsen.